

KOROŠKI SLOVENEK

Naroča se pod naslovom: „KOROŠKI SLOVENEK“,
Klagenfurt, Viktringer-Ring 26.

Rokopisi se naj pošiljajo na naslov:
Politično in gospodarsko društvo, Klagenfurt, Viktringer-Ring 26.

**List za politiko,
gospodarstvo in prosveto**

Izhaja vsako sredo. — Posamezna številka 15 grošev.
Stane četletno: 1 S 50 g; celoletno: 6 S — g
Za Jugoslavijo
četletno: Din. 25.—; celoletno: Din. 100.—

V službi naroda.

Naše vrste postajajo nekam bolj razgibane. Sicer je čutiti to razgibanost zaenkrat bolj v kritiki in nezadovoljstvu z dosedanjim položajem, a tudi ta način novega življenja je brezdvomno zdrav pojav razčiščevanja in utrditve našega narodnega organizma. Zdrav v toliko, v kolikor stoji za njim stvarni interes in pred njim cilj duševne in gmotne dobrobiti koroških Slovencev. Tudi narodovo življenje se nikdar ne ustavi na kaki točki, marveč mora ali napredovati ali umirati.

Zdi se, da prehajamo polahno in skrito v drugo stopnjo našega narodnega razvoja. Polahno in skrito in često še podzavestno! In ta novi razvoj prinaša za naš mlajši rod nešteto nalog in vprašanj in z njimi možnost vsestranskega razmaha naših narodnih organizacij in ustanov. Nedvomno je velika zasluga naših narodnih voditeljev, ki so prevzeli po glasovanju razkosane in razdejane drobce narodnega telesa in jih skovali z organizacijo, tiskom in neprestanim ter neumornim delovanjem v enotno obliko disciplinirane slovenske manjšine v avstrijski republiki, manjšine, ki je ponovno doprinesla dokaz svoje narodno-svojevstvene samobitnosti in pripadnosti k slovenskemu kulturnemu svetu. In ni niti najmanj njihova krivda, če večinski narod dosledno zanikava upravičenost naših narodno-manjšinskih teženj in nas pušča v pravi „Vogelfreiheit“, sicer z vsemi državljanskimi dolžnostmi, a brez vsakih pravic. **Naj so nemški gospodje še naprej uverjeni, da jim zopet in zopet prezentiramo naše manjšinske zahteve dotlej, da končno uvidijo ničevost in brezuspešnost svojega odpora in svojo nedoslednost z ozirom na nemške manjšine v slovanskih državah.** Enkrat bo nemški narod moral priti do spoznanja, da ne more svoje manjšinske politike voditi preko razmer na Koroškem!

K temu končnemu cilju naše kulturne samostojnosti pa ima dovesti tudi naša notranja konsolidacija, notranja utrditev. Enotno duševno usmerjene naše vrste morajo izsiliti od strani sedanjega brezpravnega položaja in v nas še bolj utrditi željo samostojnega kulturnega in gospodarskega izživljanja. **Druga stopnja našega narodnega razvoja stoji torej najprej v znamenju notranje konsolidacije** in narekuje jo potreba obrambe proti razkrajajočim silam nemške miselnosti v našem svetu. Kod naj najdemo notranjega odpora proti temnim, raznarodovalnim silam? Danes, ko smo germanizaciji in raznarodovanju docela izročeni!? Edino v narodni zavesti, ki korenini v najglobljih koreninah našega notranjega življenja: v pravilnem gledanju življenja in njegovih oblik v družbi, narodu in posamezniku.

Sami se priznavamo h krščanskemu naziranju in našemu narodu je versko izživljanje v svoji slovenski svojstvenosti še edino neokrnjeno. **A mi pozabljamo, da priznavanje krščanskega svetovnega naziranja ne obstoja samo v izpolnjevanju posameznih verskih dolžnosti — kar je seveda predpogoj — marveč tudi v krščanskem pojmovanju socialnega, gospodarskega in kulturnega izživljanja posameznika in naroda.** Zato danes par misli v vzpodbudo nam vsem, da bomo vedeli izpolniti vrzel, ki počasi nastaja, in da se znajdemo v večji medsebojni jasnosti.

Naša pot je pot krščanskega solidarizma. Vsak narod nam je enakopraven član človeške družbe in zato ne sme biti narodov z večjimi in

narodov z manjšimi pravicami. Narod, družba nam nista svota poedincev, ki si samim sebi zadostujejo in tirjajo od naroda in družbe le svoje pravice, a pozabljajo svoje dolžnosti. Nočemo gospostva nekaterih močnejših, da uničijo svobodo slabejših. A narod in družba nam tudi nista nikak stroj, kateremu je posameznik absolutno podrejen kot kolesce v stroju. Zato ne more naš narod nikdar sklepati iskrenega prijateljstva z ljudmi, ki pridigujejo prvi ali drugi ekstrem, in ne bo nikdar sklepal načelnega sporazuma z liberalnim Landbundom ali socialdemokracijo, ki zanikujeta poglobitega še večna načela pravice in ljubezni in morata zato ostajati v večnem nasprotju s pravo človeško in narodno blaginjo.

Naša nadaljna pot je pot krščanske demokracije, ki oznanja pravice in tudi dolžnosti posameznikove napram narodu in družbi in ki brani lastninsko pravico, a obenem proglašja splošni zakon dela. Zato povdarjamo proti liberalnemu stremljenju pravico in svobodo za naše delavce in zahtevamo od države njihovo zaščito pred samolastnim nastopanjem kapitalističnih delodajalcev. Proti socialnim demokratom branimo pravice poedinca in še posebej lastninsko pravico. Priznavamo vso težo sodobnega socialnega vprašanja, a končno veljavne rešitve ne vidimo v nasilju, marveč edino v notranji, нравni reformi družbinskih delov in narodnih stanov. Pri tem mislimo na reformo v luči večnih idej svobode in pravice. To so osnovne smernice našega narodno-političnega udejstvovanja.

Te osnovne smernice bodijo bodoči kaži-pot našemu razvoju in naj izključijo vsako možnost narodnega razkroja, ki bi takoj sledil, če bi narodni organizem hoteli kedaj nasilno ponižati v navaden kup socialističnih in landbundovskih Slovencev. Te smernice so fundament našega političnega, kulturnega in gospodarskega programa, ki nikakor ne sme ostajati na papirju. Naš narod ima pravico sodelovanja pri zakonodaji in upravi, hoče imeti pravico besede in nadzorstva pri vzgajanju svoje mladine na ljudskih in srednjih šolah na strogo etični in strokovni podlagi. **Z ustanovitvijo kmečke zbornice se uresniči vsaj v paragrafu cilj našega gospodarskega programa: stanovsko zastopstvo južnokoroškega kmetijstva;** in naša nadaljna naloga je, da podpremo to zastopstvo z močno in agilno kmečko-gospodarsko organizacijo, ki naj postane steber stanovske vzajemnosti in socialnosti v našem delu dežele. Vsako drugače usmerjeno zastopstvo v kmečki zbornici je za nas brezpredmetno in onemogočuje vsako tekmovanje z razrednimi strankami Landbunda in socialdemokracije. Vedno nujnejša postaja potreba našega smotrenega sodelovanja na polju socialne zakonodaje in morda smo doslej premalo naglašali, da smatramo iz svojega krščanskega socialnega naziranja za dolžnost države, da štiti pravice slabejših, pospešuje njihovo blaginjo in jih štiti pred vsakim izkoriščanjem.

To so drobci iz bodočega delokroga v službi naroda. Z njimi hočemo dokazati nujnost naše notranje utrditve in nakazati njeno glavno smernico. **Naloga je velika in v njeni dobri rešitvi nam je velik del jamstva za naš narodni obstoj.** V dobro nam bo, da stojijo dnevi v znamenju razkroja liberalnih in raz-

rednih stremljenj in se izživljajo le še v komunističnih zablodah in narodno-socialističnih pretiravanjih.

Naj še enkrat omenimo: Postati moramo, kot je prava slovenska mati, socialni in usmiljeni za vso bedo velike množice, modri in preudarni v vsej tej plitvosti naše dobe, potrpežljivi in odločni v borbi za narodne pravice na vseh poljih narodnega izživljanja. Le tak narod bo zamogel družiti vso svojo veliko družino pod streho hiše ene!

V Stresi.

V zgornje italijanskem mestu Stresi se je pred tednom zaključila konferenca srednjeevropskih in zahodnih držav, ki je imela nalogo, da se bavi s finančno in gospodarsko sanacijo bloka srednjeevropskih držav.

Posvetovanje se je pričelo z ugotovitvijo, da je breme zunanjih dolgov vzhodnoevropskih držav postalo pretežno. Na eni strani obrestno breme za državna inozemska posojila, ki stalno narašča, in na drugi strani izvoz teh držav, ki vedno pada. Izvoz Avstrije, Jugoslavije, Ogrske, Poljske, Čehoslovaške, Rumunije in Bolgarije je n. pr. znašal leta 1930 1544 milijonov dolarjev in v istem letu so plačale imenovane države 133. milj. dolarjev za obresti inozemskih posojil. Skoraj desetina izvoza samo za obresti! Letošnji izvoz teh držav znaša le še 630 milijonov dolarjev, dočim se je višina inozemskih posojil še dvignila, tako da služi ena četrtina vsega izvoza samo za plačevanje letnih obresti. Jasno je, da so morale zato države-dolžnice zaiti v finančne težkoče in so morale nekatere napovedati pravi državni „Ausgleich“. Konferenca je predlagala ustanovitev žitnega fonda, ki bi pripomagal žitnim državam k višjim cenam in k zasiguranju gotovega izvoza. Velike države bi kupovale od vzhodnih agrarnih držav del njihovih pridelkov po višji ceni. S tem bi se zvišal izvoz in se obenem dvignila žitna cena v agrarnih državah.

Poročilo gospodarskega odseka konference v Stresi prinaša celo vrsto važnih gospodarskih nasvetov in priporočil srednjeevropskim državam glede njihove gospodarske politike. Tako nasvetuje, naj se odpravijo devizne odredbe, ustvari naj se mednarodna organizacija za kmetijski in hipotekarni kredit, države naj pri sklepanju trgovinskih pogodb ne kršijo principa svobodne svetovne trgovine in naj odstranijo uvozne prepovedi in trgovinske omejitve. Države-dolžnice naj pokažejo vsaj nekaj dobre volje, da polagoma izplačujejo kratkoročne državne dolgove. Najvažnejši je predlog, naj se osnuje fond za izravnavo deviz, ki bi jih v slučaju potrebe dajal na razpolago državam, ki devize rabijo. V ta fond bi prispevale predvsem velesile.

Konferenca je rodila torej kopo nasvetov srednjeevropskim državam za sanacijo njihovega gospodarstva. Ob takim izidu je seveda razočaran tisti, ki je od konference pričakoval rešitev sedanje gospodarske krize. Pa ti nasveti imajo svoj pomen in so vredni uvaževanja. Konferenca je tudi dokazala, da velesile niso več voljne dati ogroženim državam stalna posojila in zahtevajo od svojih dolžnic, da vendar enkrat nehajo s stalnim zadolževanjem in se naj skušajo postaviti na lastne noge, da ne bodo s posojili prišle v vedno večjo odvisnost od drugih držav. In to je menda največji uspeh konference v Stresi.

Kriza v Rusiji. Letošnja ruska žetev je zelo neugodna. Vlada stoji pred odločitvijo, da se ali odpove izvozu velikih količin žita v inozemstvo ali pa pusti svoje kmetjsko prebivalstvo trpeti še večje pomanjkanje kot sedaj. Najbogatejša žitnica v Rusiji, bivša kijevska gubernija, je pridelala letos komaj tretjino žita, ki bi ga v rednih razmerah morala pridelati. Slabi in nizki kmetijski pridelek je posledica pasivnega odpora kmetov proti podružabljenju kmetijskega gospodarstva. Ruski kmet se je pričel odločno braniti proti načinu občinskega gospodarstva, ki ga nikakor ne zadovoljuje, ker mu odjema večji del njegovega truda za državo, ki dela z žitom velike kupčije z inozemstvom in kmetu ne pušča niti potrebnega za obleko, obutev in prehrano. V svojem obupu si kmetje pomagajo na ta način, da se nasilno skušajo polastiti žita, ki ga jim odjema država. Samo tekom štirih dni v avgustu je bilo v Ukrajini 96 železniških nezgod, med njimi več slučajev, ko so bili vrženi iz tira celi vlaki. Vlada je sedaj izdala strog dekret in grozi proti takim nasiljem s smrtno kaznijo ali zaporom nad 10 let. Seveda se s takimi grožnjami vzroki obupa kmetijskega ljudstva ne bodo dali odpraviti. Vedno bolj pa je čutiti tudi v sovjetskih vrstah glasove, da bo treba osebo zaščititi pred samovoljnostjo in nasilju od strani državnih organov. To pa so brezdvomno prvi znaki začenjajočega se duhovnega preobrata v matjuški Rusiji.

Japonska slavi zmago nad Kitajsko. Nedavno se je vršila v Tokiu velika manifestacija japonskih bojevnikov in drugih patriotskih organizacij. Ob grobu neznanega junaka se je zbralo nad 50.000 udeležencev, prisostvovala je tudi vlada in vsi generali japonske vojske. Povod manifestaciji je japonska zmaga nad Kitajci: Japonska je priznala Mandžurijo, za katero se je vojskovala skoroda leto dni, kot neodvisno državo in sklenila z njo zavezniško pogodbo, ali z drugimi besedami, Japonska si je osvojila Mandžurijo kot svojo provinco in ji dovolila na zunaj samostojno obliko ter si pridržala le nadzorstvo nad mandžurskimi železnicami in zaščito novonastale države. Z Mandžurijo je Japonska pridobila velikansko ozemlje, ki je dovolj bogato, da sprejme in preživi še trikratno število sedanjega prebivalstva. Kitajska vlada je protestirala proti temu koraku japonske vlade in zaprosila velesile in Društvo narodov za pomoč. Društvo narodov je bilo odposlalo v Mandžurijo posebno komisijo, da prouči podrobnosti nastalega spora. Njeno poročilo je za Japonsko skrajno neugodno, vendar ni pričakovati Kitajcem ugodne rešitve tudi ne od te strani. Boji med Kitajci in Japonci se nadaljujejo.

Ghandi se bori za neodvisnost Indije. Indsko vprašanje je zopet zaživelo. Voditelj Ghandi je pričel pokret neposlušnosti Indcev pred dvema letoma a ni dosegel uspehov. Angleški vladi se je posrečilo ga s silo potlačiti. Nato so povabili Ghandija v London in se z njim pogajali o indski ustavi. On pa ni za las odnehal od svojih zahtev in zahteval popolno osvoboditev Indije od tujega gospostva. Anglija je nato v Indiji začela režim močne roke in je indski pokret brezobzirno zatrla in vrgla Ghandija v ječo. Sedaj naenkrat pa je vzbudil Ghandi novo pozornost za indsko vprašanje s tem, da je sklenil, da se hoče postiti do smrti. Kot vzrok navaja, da prinese Bogu žrtev svojega življenja v svrhu sprave med kastami, to je med brezpravnimi in ostalimi Indci. Anglija je skušala to spravo prepričati s tem, da je dovolila brezpravnim Indcem posebne volilne okraje in poslance. Ghandi pa hoče s svojo žrtvijo izzvati v narodu navdušenje za občestvo in edinost, zato da bi se Indci še bolj združili proti tujcu. Dan, ko se je začel postiti, je bil narodni žalovalni dan. V mestu Bombayu so bile zaprte vse šole, trgovine in bazarji. Množica se ze zbirala v molitvi za Ghandija. Smrt Ghandija bi pomenila začetek osvobodilne vojske, ki bi bila tem hujša, ker bi jo spremljala misel na junaško žrtev indskega voditelja. V Angliji sami je za Ghandija mnogo simpatije. Ni izključeno, da dovede ta svojevrstni boj indskega naroda za svobodo pod vodstvom od naroda oboževanega voditelja končno vendarle do popolnega uspeha. Ja, čujejo se celo glasovi, da bi Ghandijeva smrt pomenila tudi razpad veli-

kega britanskega imperija, ker bi indska borba za neodvisnost prav kmalu našla posnemanja v drugih kolonijah.

Vladna kriza na Ogrskem. Ministrski predsednik Karoly je podal demisijo celokupne vlade. Kriza je nastala predvsem zaradi tega, ker je vladi njena stranka odrekla podporo. Šef vladne stranke je znani grof Bethlen in kriza se bo mogla rešiti le sporazumno z njim. Madžarska stoji pred težkimi zunanje-političnimi pogajanji in rabi parlamentarno večino. Največji opozicijski stranki zahtevata obširno spremembo režima in takojšnjo uvedbo splošne in tajne volilne pravice. Imenovanje nove vlade se zna precej zavlačevati.

Katalonska avtonomija. Štiristo let so se borili Katalonci za enakopravnost v državi in šele republika jim je uresničila njihove želje. Španski predsednik je podpisal zakon, ki odreja avtonomijo Kataloncev. Glasom tega zakona postane Katalonija posebno državno-pravno telo in se deli v več provinc. Uradna jezika sta katalonščina in španščina. Španska republika si pridržuje zakonodajo glede železnice, tiska, agrarne reforme in državnopravnih problemov. Izvajanja postav španske republike pa je v Kataloniji zadeva avtonomne katalonske države. Kar se tiče socialnega oskrbstva, skrbi zanj Katalonija pod nadzorstvom španske republike. Šolstvo je urejeno tako, da je vse katalonsko narodno šolstvo podrejeno katalonski vladi, vzporedno s katalonskimi šolami pa sme tudi španska republika v Kataloniji na svoje stroške vzdrževati ljudske in srednje šole. Za notranji red in mir skrbi Katalonija sama. Katalonija ima pravico do zakonodaje v vseh vprašanjih, ki niso pridržana republiki, in organizira sama svojo justično upravo. Odnosaji z inozemskimi državami so pridržani državni vladi. Vodstvo Katalonije obstoja iz parlamenta, eksekutivnega sveta in predsednika. Ima svoje davke in tudi državne davke pobirajo katalonski organi. — Rešitev katalonskega vprašanja pomeni obojestransko žrtev in z novim zakonom je dala Španija vsemu svetu vzgled politične modrosti, uvidevnosti in širokogrudnosti.

Razpis volitev v Nemčiji. Hindenburg je določil nove volitve v državni zbor na dan 6. novembra. Nemška vlada je izdala poseben volilni oglas na narod in orisala svoje stališče v vprašanju volitev in razloge, ki so jo privedli do razpusta državnega zbora. Vlada namerava ustanoviti posebno Hindenburgovo fronto, v kateri naj bi bile zastopane vse skupine, ki odobravajo sedanjo vladno politiko. Stranke se pripravljajo na volilno borbo in odločilna važnost volitev ji bo dala nenavadno ostrino.

Dunajski nadškof imenovan. Sv. Oče je imenoval za naslednika kardinala dr. Piffila dunajskega univerzitetnega profesorja prelata dr. Teodorja Imitzerja, bivšega ministra za socialne zadeve v Schoberjevem kabinetu. Avstrijska javnost je prejela imenovanje z veseljem na znanje, ker pozna novoimenovanega nadškofa kot ljubeznivega in socialnega moža. Pričakujejo, da mu bo v kratkem podeljena tudi kardinalska čast.

Draginja narašča.

Izgleda, da se je Dollfussova vlada resno oprijela sanacije naše države in njenega gospodarstva. Zadnji njeni ukrepi in bodoče namere kažejo, da hoče globoko poseči v sedanji gospodarski ustroj in izvesti zdravljenje s prav radikalnimi sredstvi. In pri tem je ni prav nič strah, da bo našla v ljudstvu za svoje delo le malo ali prav nič razumevanja in da bo ljudstvo raje nasedalo opozicionalnim glasovom, ki čimdalje bolj ščuvajo proti vladi in izrabljajo naraščajoče nezadovoljstvo v svoje temne namene. Predvsem socialdemokrati se skušajo okoristiti na njene stroške. A kratkovidnost bi bila in krivica, če bi kateri odrekal sedanjemu kanclerju in njegovi vladi dobro voljo, da utirijo državni voz zopet v normalno smer. Drugo vprašanje je seveda, v koliko se jim bo njihov posel sanacije posrečil.

Zvišanje blagovnoprometnega davka in carine na kavo in čaj pomeni vsekakor izredno obremenitev prebivalstva. Z novim zakonom se obdačijo živila in druge potrebščine za novih 50 milijonov šilingov. Kako izgleda povišanje blagovno-prometnega davka v kmetijstvu? Kmetje plačujejo ta davek po katastral-

nem čistem donosu na podlagi posebne pogodbe. Zadnja pogodba je bila sklenjena leta 1928 in zato so kmetje upravičeno zahtevali, da se izračunitev blagovnoprometnega davka prilagodi v naslednjih letih sledečemu padcu cen kmetijskih pridelkov. Vlada je zahtevi ugodila tako, da je razdelila kmetijske obrate v šest (prej 5) davčnih skupin in sicer po višini katastralnega čistega donosa. Višina davka, ki se je računila v procentih od čistega donosa, je bila znižana, a blagovnoprometni davek za enkratno dosedanje višino povišan. S tem je vlada pred povišanjem ugodila zahtevi kmetijcev, ki so se borili proti nesorazmerju davčne pogodbe oziroma višine davka iz leta 1928 in dejanskim čistim donosom. Tej ugoditvi močno nasprotuje socialdemokratsko časopisje in očita vladi, da hoče na račun delavstva, industrije in trgovine pomagati edinole kmetijstvu. Tudi meščanski listi pričenjajo napadati agrarni kurz Dollfussove vlade in nikakor ni izključeno, da se jim kedaj posreči kanclerja in vlado odstraniti. Kaj bi sledilo na to, seveda ne govorijo. In brezdvomno je velikopoteznost vlade, ki vrši svoje sanacijsko delo v zavesti in nevarnosti, da vzbudi s svojimi ukrepi nezadovoljnost ljudstva. A kdor bo hotel našo državo rešiti gospodarskega pogina, je gotov, da ga bo ljudstvo začelo sovražiti, ker bo moral tudi njemu nalagati težka bremena.

A naraščajoča draginja ne gre povsem na račun vladnih ukrepov. Kot povsod in vedno, so se tudi sedaj našli ljudje, ki se hočejo ob dani možnosti okoristiti. Značilno je danes dvoje dejstev: Kava se je podražila za neprimerno večjo višino kot znaša povišana carina. Veletrgovine so povišale ceno kavi za celih tri šilinge, dočim znaša povišanje carine na kavo komaj 1,30. Zagovarjajo se s tem, da se s povišanjem carine močno izoži konzum kave, a obratni stroški jim ostanejo neizpremenjeni. Sedaj bi bilo seveda treba dognati, v koliko je njihov zagovor istinit in v koliko se skušajo neupravičeno obogateti na račun konzumentov. A tudi pri blagu, ki ni neposredno prizadeto po novi carini, je opazati podražitev v več ali manj občutljivi meri. Tako se zazdi, da jadra Avstrija v vedno hujšo draginjo.

Sploh je naša Avstrija ena najdražjih držav na svetu. Zavod za preiskavo konjunkturo poroča, da so naše cene za četrtno višje kot v inozemstvu. Četudi so padle svetovne tržne cene tekom leta za celo tretjino, Avstrija tega padca cen ni bila deležna in sicer predvsem zaradi tega, ker plačuje inozemstvo naše šilinge pod vrednostjo, ki jih imajo v domači državi. Cene so ostale neizpremenjene tudi, ko si je v zadnjem času šiling v inozemstvu nekoliko opomogel.

Kaj naj nasvetujemo ob naraščajoči draginji? V dnevih, ko se podražuje samo blago, ki ga kupujemo, in naši pridelki pa ostajajo pri stari ceni! En sam nasvet: **Skrčimo izdatke, kjer le zamoremo! Čim več se bo krilo potreb iz domačega pridelka in izdelka, tem lažje nam bo.** Se najdejo ljudje, ki se bojijo štednje, češ da bodo na tem trpeli njihovi trgovci in gostilničarji. Naj so ti ljudje brez skrbi, ker bodo njihovi trgovci in gostilničarji še bolj trpeli, če izgubijo svoje odjemalce po eksekucijah in licitaciji. V taki skrbi za svojega bližnjega ni niti malo krščanske ljubezni.

„Nationalpolitische Interessen“!

Kaj zahtevamo od kmečke zbornice?

Naši Nemci postajajo zadnja leta že nekam naivni in izblebečejo v misli, da jih slovensko ljudstvo pri nas itak ne bo razumelo, marsikatero svojih bodočih namer. **Tako pišejo celovške „Freie Stimmen“ z dne 25. t. m. sledeče:** „Kot pri vseh volitvah, naj odločijo tudi privolitvi v kmečko zbornico ne strankarski marveč narodno-politični vidiki. Nemške stranke, ki nastopajo v jezikovno mešanem ozemlju Koroške, morajo združene onemogočiti, da pridejo slovenski kmetje samostojno do izraza. V tem ozemlju imajo vse nemške stranke eno samo dolžnost: varujejo naj nemške nacionalne interese proti koroškim Slovincem.“

To se pravi v drugih besedah: V novoustanovljeni kmečki zbornici naj se podpira stanovske in gospodarske interese južnokoroškega kmetijstva le v toliko, v kolikor služi pomemčevanju tamošnjega ljudstva. Zbornica naj pomaga, zastopa in ustreže gospodarskim potrebam našega dela dežele le, če se ljudstvo preda „na slepo srečo“ nemškemu gospodstvu, ki bo odločevalo o njegovi usodi zanaprej.

Mi se taki odkritosti naših Nemcev čudimo, ko vendar dobro vemo, kaka bi bila naša usoda, če bi jo narekovali nemški gospodje: „aus nationalistischen Interessen“: **Južnokoroško zemljo bi posedli nemški kmetje iz rajha, Poljske, Tirolske. Naše kmetije bi romale na boben, tujci bi jih kupovali s podporo koroških nemških strank, naše delavstvo bi se obupano predajalo komunistom, kmetiško ljudstvo bi obubožano množilo vrste predmestnega proletarijata in bi moralo v svoji bedi prositi za občinske podpore in za sprejem v domove za ubožce.** In državna meja bi bila zavarovana po tujerodnem ljudstvu, s pastori, s protestantskimi cerkvami in šolami. Tako bi bilo „narodnopolitičnim vidikom“ nemških strank ustrezno in naša „Bosna“ mirna.

In kaj zahtevamo mi od kmečke zbornice? Kakšna naloga čaka naše zastopnike v tej novi gospodarski korporaciji kot najnujnejša:

Gospodarske in stanovske interese južnokoroškega kmetijstva kmečka zbornica nikakor ne sme zapostavljati potrebam severnega nemškega dela dežele!

Predloge in želje južnokoroških gospodarjev naj upošteva enako kot želje koroških nemških gospodarjev!

Kmečka zbornica mora imeti za gospodarsko stisko naših dolin polno razumevanje in mora popraviti gospodarsko škodo, ki jo je prizadel našim krajem dež. kult. svet z zavestnim zanemarjanjem naših potreb!

Kmetijske šole, tečaji, predavanja za južnokoroški del dežele naj služijo izključno samo povzdigu gospodarstva in nobenim političnim ciljem germanizacije.

Gospodarske ustanove in zavodi za pospeševanje kmetijstva naj služijo edino kmetijsko-gospodarskim ciljem.

Naše kmetijske delavce se mora gospodarsko, kulturno in socialno enako podpirati kot kmetijske delavce nemške Koroške.

Gospodarji! Vi hočete, da podpira kmečka zbornica v svojih krajnih, okrajnih in deželnem zastopu vaše gospodarske in stanovske težnje enako kot težnje nemških kmetov. Zato boste lahko odločevali o vaših zastopnikih v tej novi gospodarski korporaciji. Svetujte isto še vašim sosedom in prijateljem, pojasnite jim pomen tokratnih volitev in namen kmečke zbornice sploh! V združeni moči in s pospešenim delom bomo dosegli, **da v naših krajih ne bo nobenega izdajavca naših južnokoroških stanovskih in gospodarskih interesov!**

DOMAČE NOVICE

Župnik Henrik Smažik umrl. „V Srbči u Nového Strašecí v Praze zemřel včera náhle d. p. Jindřich Smažik, arcib. notár a farář.“ To žalostno vest je prinesla „Národní Politika“ 9. septembra t. l. tudi sem k nam na Koroško. Vsi starejši gospodje se gotovo spominjajo ljubeznive, male postave vedno prijaznega župnika Smažika. 25 let je pastiroval med nami in menda ni rekel kedaj komu kake žaljive besede. Rodil se je l. 1868 v zlati Praži, vstopil po maturi v celovško bogoslovje in bil l. 1894 posvečen v mašnika, skupno z našim škofom dr. Adam Hefterjem. Njegovi kolegi so bili č. gg. prošt Limpl, prošt Brabenec, župniki Aichholzer, Malgaj, Schüttelkopf, Šnedic, Trunk, Weiss i. dr. Po svojih kaplanskih letih je prišel za kanonika v Velikovec in odtod 1904 za župnika v Blače pri Zili. Neki osorni Blačani so ponižnega Smažika tako užalostili, da jo je l. 1908 nagloma potegnil za kanonika v Gospa sveto in odtam za župnika v bližnji Krnski grad. Vleklo pa ga je vendar nazaj k

lepi Zili, kjer je imel svoje ožje prijatelje-rojake: župnika Pelnafa, Havličeka in Krejčija. Ker med Blačane ni hotel nobeden duhovnikov za stalnega župnika, je šel sam tja l. 1910. Nato mobilizacija, strašna svetovna vojna, italijanska vojna napoved, prevrat, Jugoslovani, Volkswehr in z njimi vnebovpijoča internacija nedolžnih slovenskih župnikov v Millstatt-u in Lichhofnu. Tudi ponižni Smažik, ki se s politiko nikdar ni pečal, je moral tja. Celih štirinajst dni! Plebiscitnih grozot pa njegova nedolžna narava ni mogla več prenesti. Vrnil se je v svojo ljubo češko domovino, kjer je sedaj umrl. Smažik je bil neomadeževanega duhovniškega značaja in vzljubil je skromnega moža vsak, ki ga je spoznal. Praški nadškof ga je imenoval za nadškofijskega svetovalca. V Blačah pri Zili smo opravili za njim mrtvaško sv. mašo in libero. Priporočamo ga vsem rojakom v blag spomin! J. M.

Duhovniške vesti: Knez. škof. svetnikom je imenovan č. župnik Vintar Jožef v Šmihelu pri Pliberku. Investirina sta na župnijo Zrelec č. J. Böhm, č. dr. Edgar Geramb v Borovlje. Za kaplana je nastavljen v Dobroloves č. Tomaž Orasch, v Tinje č. Picej Mohor, v Pliberk č. Thurner Eduard. Za provizorja na Golšovem je imenovan č. Oto Schuster. Bolezenski dopust ja nastopil č. Jakolič Jožef, provizor v Št. Tomažu pri Celovcu in ga nadomestuje č. kanonik Jožef Feinig v Gospa sveti. — Razpisani sta župniji Železna Kapla in Vetrinji.

„Vormarsch“ in celovška kočja pod Stolom. Celovški nacional-socialisti so iznašli novo strašilo. Dva naša duhovnika sta pred tedni napravila turo k celovški kočji in odtod na Belšico. V kočji sta se ustavila in slovensko vpisala v tamošnjo knjigo. To nikakor ni bilo povšeci nekemu nacionalistu in par dni navrh se je že zgražal „Vormarsch“ v posebnem članku in ju ostro napadel vsled njune „drznosti“. Obenem seveda osumil veleizdajstva. Tako počenjanje se nam zdi vse prej kot trezno in resno in zato bi otročjim sotrudnikom celovškega lista toplo priporočali, da se potrudijo kedaj še na Golico in Stol in Zelenico in dobro pregledajo spominske knjige tamošnjih slovenskih koč ter preštudirajo pisavo in imena nemških turistov. In o priliki naj bi jih kateri drugih gospodov morda poučil o potrebah in zahtevah sodobnega turistickega prometa!

Ne zlorablajte žalostnega slučaja ob meji v temne namene! Zadnji smo, ki bi hoteli olepševati in zagovarjati slučaj smrti Pečnikovega sina na Belšaku pri Pliberku. Poročali smo o njem, v kolikor smo mogli dognati resnico, brez vsega olepšavanja. Zadnji čas pa nam ponovno pišejo iz spodnjega dela naše dežele, da hočejo gotovi krogi ta žalostni slučaj izrabljati v svrhe hujskanja proti našemu ljudstvu in kovati zase denar. Tako zlorabljanje in smatramo za podlo in sramotno počenjanje in ga odločno obsojamo. Če hočejo izrabljati žalostni Pečnikov slučaj za hujskanje proti Slovencem, potem naj tudi nam ne zamerijo, da jih spomnimo mi na še žalostnejši slučaj smrti poročnika Kranjca Zdravka, ki ga je v koroških bojih ranjenega in razoroženega zabodel neki prostak Volkswehra do smrti. Ali na Srečko Puncerja, ki so ga v Št. Štefanu pri Vovbrah z bajonetom skozi usta pribodli k tlom! Ali na onega nesrečnega slovenskega vojaka, ki je ranjen obležal pri Kotmarivasi in so ga, ko je prosil vode, ustrelili in mrtvega vlekli pol ure daleč po tleh, da je bil še mrtev razpraskanega in blatnega obraza! Ali na onega jugoslovanskega junaka, ki so ga v ujetništvu privezli k drevesu in s svinčnikom začrtali na čelu piko ter ustrelili! Unerhörte Zustände an der jugoslawischen Grenze! Seveda o teh slučajih nemški listi ne bodo pisali na naslovni strani. Zato prosimo naše ljudi, naj ne nasedajo podlim hujskarijam, marveč se pustijo voditi le od trezne presodnosti.

Ruda. (Občinska seja dne 28. avgusta.) Koncem avgusta se je vršila pri nas občinska seja, na kateri se je sprejel tudi novi občinski poslovnik. K par. 15 so naši zastopniki stavili pismen predlog, da bodi poslovni jezik nemški in slovenski. Zastopnik gospodarske stranke se je takoj oglašil s protipredlogom, češ, tudi Nemci v Jugoslaviji nimajo nemškega poslovnega jezika. (V jugoslovanskih občinah s pretežno nemškim prebivalstvom se ustmeno posluje nemško! In vi zahtevate isto! Op. ured.) Ker naš predlog ni našel pritrdila ostalih od-

bornikov, je seve propadel. In taisto stranko, ki se je naši želji najbolj protivila, smo mi podprli pri volitvi župana! Bo pač treba vzeti na znanje in se nam poboljšati v prihodnje. Ker težko je sodelovanje z onimi, ki ostajajo v starem sovraštvu in v zastareli miselnosti, in treba bo končno preko njih in njihove ozkosrčnosti v boljše medsebojno razumevanje in sožitje.

Krčanje. (Žetev.) Ko začenjajo v dolini žeti priso in zori ajda, se končuje naša žetev. Vrsta žita, ki se žanje prej ali pozneje, ni določena, kvečjemu po senčni ali solnčni, nižji ali višji legi. In še po tem, če je rž, pšenica, ječmen sejana že v jeseni ali vigredi. Spodnji gospodarji so že v začetku septembra spravili snop pod streho. Rajniš v Kneži ima vsejano pšenico še lepo zeleno, dočim morajo v višini sedaj hiteti s setvijo. Ajdo seje samo par spodnjih kmetov. Toče nas je letos Gospodar obvaroval, sicer rada pada v teh krajih. Suša nas je mučila kot vas v dolini, a solnca smo bili le veseli, ker je pospešilo sušenje. Kopiciti (hekrati) smo morali ponoči ali zjutraj, ker se je žito podnevi lomilo. Še drugo dobro žetev naj omenim, tam, kjer nismo nič sejali in je Bog brez nas natrosil svoje darove za uboge: v gozdovih. Črnic je polno in tukaj jih nabirajo s posebnimi grabljami. Iz črnic delajo vino in sicer vsak po svojem receptu. Obilo je tudi brusnic in zanje je polno bralcev, ker se ta sad spravi dobro v denar. Za nabiranje dušni pastir rad dispenzira tudi pobožne od popoldanske službe božje, manj pobožni pa se sami dispenzirajo kar zjutraj in tako Boga nekako kaznujejo za njegovo dobrotljivost. Pa tak po zadnjem načinu prisluzeni denar ima slabo valuto.

A—B—C. Firma J. Prokopp v Badnu pri Dunaju, ki pogosto propagira s svojimi časniškimi prilogami za avstr. razredno loterijo, je izdala tokrat nekaj posebno lepega: 24 umetniško zelo uvaževanja vrednih risb in 24 res posrečenih izrekov, ki jih je vredno zapomniti, ilustrira črke abecede. Na ta vesel in izmenjavalni način se spoznavajo različne prednosti razredne loterije. Ti priloženi listki, ki se že pridno zbirajo, so posebno pripravljeni, da pridobijo priljubljeni poslovalnici J. Prokopp zopet nove odjemalce.

Št. Lipš. (Razno.) Ob ogromni udeležbi ljudstva, posebno moštva, smo na praznik Marijinega rojstva pokopali Andreja Božič, pd. Kunca. Rajni je bil iz spoštovane Majričeve družine v Kazazah in zato ga je na njegovi zadnji poti spremlil tudi č. župnik Ojcinger. Pokojni je že več let bolehal na vodenici. Bil je vzgleden mož, varčen in priden gospodar in velik dobrotnik cerkve. Pred leti je bil tudi cerkveni ključar. Bog bodi plačnik njegovi dobrotljivosti in vzglednosti! — V zadnjem času je neki J. Knez izvršil več vlomov v domove in odnašal denar in druge vrednosti. Ljudje so bili že tako v strahu za svoje imetje, da se niso upali niti več od doma. Končno se je orožnikom posrečilo ga prijeti. Pa bil je komaj par dni zaprt in že je zopet ubežal. No, našega kraja se bo sedaj pač varoval.

Gorje pri Zili. (Razno.) V petek, dne 16. t. m. je lepo v Gospodu zaspal med molitvijo zbranih domačih, duhovnika in vaščanov še ne dvajsetletni Luka Mešnik. Bolehal je na sladkorni bolezn. Pred 18 leti mu je padel na ruski fronti njegov oče, bivši organist in veliki rodoljub Peter Mešnik. Naj sta združena sedaj v Njegovem kraljestvu! Dne 9. t. m. smo pokopali Ano pl. Genzič iz Drašč in teden dni na vrh pa Krajnerjevo mater iz Drevlj. Dobra žena je bila, pridne in radodarne roke. Zvonova sta svoji botri prvokrat zapela v pozdrav in slovo. Brata Janez in Franc Lussnik iz Drašč sta dobila od kn. šk. ordinarijata dve sliki prevzv. knezoškofa z njegovim lastnim podpisom in priznanico, v kateri se jima izreka zahvala za njuno dolgoletno sodelovanje pri gorjanskem pevskem zboru. Prvi je sodeloval nad 40, drugi nad 35 let. Tudi mi iskreno častitamo!

Škocjan. V pondeljek, dne 19. t. m. zvečer ob 10. uri je začelo goreti v drvarnici pri Drčeju v Piskerčah. Požar je najprej zajel bajto in kmalu nato je bila v plamenu hiša in veliko gospodarsko poslopje. Sosedo iz domače vasi in iz Straževasi so rešili v največji življenski nevarnosti živino in nekaj strojev in vozov. Škoda je ogromna, ker je gospodarstvo eno največjih v župniji in pridela vsako leto veliko krme in žita. Velika nesreča za posestnika, ker je posestvo še zadolženo in on ni poravnal zavaro-

valne obveznosti. Ogenj je bil gotovo podtaknjen. To mora biti ena in ista zlobna roka, ki povzroča razne požare v Tinjah, Škocjanu, Kamnu in okolici. Požar izbruhne vedno v drvarnicah, kjer se počasi a sigurno širi, požigalec pa se medtem odstrani in morda od daleč opazuje vpitje in vrvenje ljudi in gasilcev. Drčēju so prišli na pomoč gasilci iz Kamna, Sinčevasi, Peračije, Velikovca in iz Grabštanja. Težkoče so bile, predno se jim je posrečilo zvezati razne brizgalne in dobiti vodo iz žedinjskega potoka. Ubogo ljudstvo, ki se je komaj nekoliko pomirilo od strahote po požaru razsvetljenih noči!

Drobne koroške novice: Na Sonnblicku na Solnograškem je smrtno ponesrečil visokoškolce Julij Waschnig, sin celovškega trgovca s kolesi. — V soboto, dne 17. t. m. je popoldne sredi Vrbskega jezera blizu Otoka začel goreti motorni čoln. Osebi sta se rešili s plavanjem. — Za celovškega protestantovskega senjorja je bil zadnji nedeljo izvoljen kandidat Foelsche, rodom iz rajha. — Bivši žihpoljski župan Goritschnig je pomeveril iz občinske blagajne 5505 šil. in bil zato obsojen na šest mesecev navadne ječe. — V Tinjah so zlikovci vlomili v Križmanovo trgovino in odnesli blaga v vrednosti 1000 S. — Celovško obrtno razstavo sta obiskala med drugimi kancler dr. Dollfuss in minister Jakončig. — 16. t. m. se je vrnila na Koroško skupina otrok Südmarmine „Jugendgruppe“ s propagandnega potovanja po Nemčiji. — V Velikovcu nameravajo ustanoviti zadrugo kolarjev. — Iz službe je bil odpuščen ravnatelj bolniške blagajne v Wolfsbergu Anton Tropper, ker je pomeveril večjo vsoto blagajniškega denarja. Že drugi slučaj pomeverbe javnega denarja v zadnjem mesecu!

NAŠA PROSVETA

Gniloba starega sveta.

Star je naš svet in okužen njegov organizem po smrtnih bacilih sebičnosti in profitarstva. Pri koncu je s svojo človeško modrostjo in se zato potaplja v zlu in obupu. Zlo in obup zagrinjata vsa področja življenja: politiko, kulturo, gospodarstvo, pravno, javno kakor zasebno življenje.

V Franciji je bil pred meseci umorjen predsednik Doumer; morilec, po poklicu zdravnik, je slovel po nedovoljenih operacijah pri odpravljanju plodu. Eno življenje manj ali več, kaj to takemu, ki „regulira“ prirodni prirastek! Zavzete Mandžurije po Japonski se ni izvršilo toliko iz upravičenih razlogov kot iz pohlepa po bogastvu. Anglija se bori za kitajski trg, da bi tam zamogla trgovati z opijem, ki ji nese sijajne dobičke. Sovjeti propagirajo v Kitajski komunizem, da bi jo pridobili za izvoz strupene kokaina. In petrolej! Že Clemenceau je rekel, da se v svetovni zgodovini zelo čuti petrolej. Ne toliko petrolej, pač pa duh grde konkurenčne borbe za petrolejske koncesije! Radi petrolejskih vrelcev se vršijo v Mehiki neprestane revolucije, radi petroleja osvaja Anglija Irak, sovjeti podpirajo špansko republiko zaradi petroleja, lord Deterding podpira Hitlerja, ker računa, da mu bo to znatno pripomagal v tekmovanju s sovjeti. In Ivar Kreuger, kralj vžigalic, ki je 38 državam dajal posojila in bil končno razkrinkan kot navaden slepar! Njegov glavni nasprotnik je bil znani denarni mogotec Morgan, ki ima najmanj 50 milijard naloženih po raznih bankah. In je li on nedolžen?

Koliko gnilobe v tem starem svetu! Zdi se, da se maje v svojih temeljih. In temu ne odpomorejo nobene razorožitvene konference in gospodarska posvetovanja. Kako naj se zdravi bolnika na smrtni postelji, če se sam krčevito brani zdravila!

Zato je tako težko biti mlad v tem starem svetu, ker te vsepovsod obdaja le gniloba in bolezen. Koliko mora biti zdravja v mladem rodu, ki naj vodi usodo narodov, držav in sveta v prihodnjih desetletjih, da je ne bo vodil v smrt in pogin! Bodočnost je edino mladine, ki bo prežeta notranjega zdravja in le-ta sama bo zamogla graditi nov, mlajši svet na razvalinah starega.

Društva, proslavite v letošnji sezoni spomin škofa A. M. Slomška in velikega dr. Kreka! Letos obhajamo sedemdesetletnico smrti škofa Slomška in petnajstletnico smrti očeta naših prosvetnih in združnih organizacij dr. J. Kreka. Toliko ideala in notranje globine je skrite v teh dveh imenih, da bi je zadostovalo za nas vse in za našo plitvo dobo. Za proslave omenimo poleg primernih govorov še pomenovale Slomškove pesmi in Krekove igre „Tri sestre“, „Turški križ“, „Sv. Lucija“, „Ob vojski“.

*

Naša društva in še posebej celovško okoličarji opozarjamo na nedeljsko prireditev Slomškove proslave v Celovcu v nedeljo dne 2. oktobra. Dopoldne ob 9. uri slovesna sv. maša, pri kateri poje hodiški moški zbor. Popoldne ob 3. uri v dvorani doma rokodelskih pomočnikov, Neue Weltgasse 22, izvincerkvena prireditev s sledečim sporedom: 1. Otvoritvene besede. 2. Združeni pevski zbor Hodiše-Kotmaravas-Celovec-Radiše. 3. Deklamacije in recitacija. 4. Otroški prizor „Prejubo veselje“. 5. Dekliški prizor „Na preji“. 6. Slavnostni govor. 7. Živa slika „Poklonitev Slomšku“. 8. Združeni pevski zbor. Na proslavi sodeluje tamburaški zbor celovške „Bisernice“. Vabi osrednji odbor.

Globasnica. (Igra „Vestalka“.) V nedeljo, dne 2. oktobra priredi Marijina družba ob 3. uri pop. igro „Vestalka“. Igra slika borbo kristjanov s pogani in je zelo poučna in zanimiva. Pričakujemo številne udeležbe tudi iz okolice.

Št. Jakob v Rožu. (Ocena predstave „Zlatorog-a“.) Sicer nekoliko zakasnelo, a ta dosedaj na Koroškem neznana igra je vredna besede. Trentarski lovec Špik ljubi preprosto Anico. A ubog je in zato zanj ne mara mati Marina in prigovarja hčerki, naj usliši benečanskega grofa, ki se tudi poteguje zanj. A dekle ostane zvesto domačemu fantu. On pa se hoče kljub svarilom triglavskih belih žen, ki bi svojega ljubljence rade otele nesreče, polastiti Zlatoroga, ki čuva zlato zaklad sredi Bogatina. Zlatorog ga strmoglavil v prepad, Anica ostane sama. Ljubosumnega grofa, ki naperi puško proti zvesti Anici, ustrelil kmet-tovariš trentarskega lovca. Igra podaja vsebino v pretiranih prizorih in treba je vestne izvedbe in še paznje gledalcev, da razberejo iz prizorov celotno vsebino. Prizori so nekateri izredno lepi, a težko izvedljivi. Treba je pač bilo korajže podjetnih št. Jakobčanov, da so jo spravili na oder. Trentarskega lovca in grofa sta igralca dobro podajala, sicer prisrčna Anica je bila še nekam „cagava“, dobro in morda predobro so ga lomili kramarji, ki so podali pravcati podgorjanski dirindaj pred cerkvijo, ostali igralci so bili prav povoljni. Največ dobre volje je imel režiser sam in zaslužil bi bil še nekoliko več posluha in discipline. Pri prvi predstavi je bila dvorana nabito polna, pri drugi pa se je čutila konkurenca filma „Berge in Flammen“. Razmerje prosvetnega društva do šentjakobskega kina postaja sploh problem: dobrim, vzgojnim filmom društvo ne bo nasprotovalo, odločno pa se hoče boriti proti plehkemu „kiču“, ki ga filmska industrija proizvaja v neprimerno večji meri.

GOSPODARSKI VESTNIK

Kako si pripravimo dobrega mošta.

Na stotine hektolitrov mošta bodo letos naprešali naši sadjarji. Ponekod bodo imeli sodarji pravo sezono, da popravijo zadnji stari sod pri hiši. Izkušnja pa kaže, da je le malo dobrega in stanovitnega izdelka. Pa ne toliko zato, ker bi sadje ne bilo dobro, ampak zato, ker se pred prešanjem in po prešanju delajo velike napake. Površnost in starokopitnost sadjarjev sta čestokrat več krivi kot kvalitete jabolk, da je večina našega mošta slabega okusa in da se mnogo te robe tudi popolnoma pokvari. Kdor hoče izdelati res dober mošt, ki bo vsaj nekoliko podoben vinu in tudi tako stanovit, naj se ogiblje tehle napak:

1. **Nesnažnosti.** Vse premalo se upošteva, da vsa nesnažna kija je na sadju, pride v mošt in mu kvari okus. Če že ne moremo vseh jabolk oprati, vsaj drugače glejmo, da bodo

snažna. Odbirajmo črvido, prezanikrno sadje in na vsak način operimo, kar smo pobrali po blatnih nesnažnih tleh. Prav tako je skrajna snažnost potrebna pri vsem orodju in pri posodju, ki ga rabimo pri izdelavi mošta. Posebno domače preše, ki obratujejo le parkrat v letu, je treba vselej do čistega oprati, isto tako mlin, škafe itd. To se sicer zdi pretirano, pa je vendar zelo važno in velikega pomena za dobroto, zlasti pa za stanovitnost mošta.

2. **Počasno mletje, prešanje in nalivanje** v sod je velika napaka. Čim hitreje se sadje zmelje, odtisne in sod napolni, tem boljši je mošt.

3. **Prav tako je popolnoma narobe, ako** napolnimo sod z moštom do vrha in ga pustimo odprtega, da meče „ven“, kakor pravimo. Soda naj eno desetino njegove vsebine manjka in takoj, ko ga nalijemo ga tesno zaprimo s kipelno veho (Gärspund), ki pušča iz soda ogljikovo kislino, ne pušča pa vanj zunanega zraka. Kipelna voha je tako važna in tako potrebna priprava, da brez nje skoraj ni mogoče napraviti dobre pijače. Nasprotno pa je skoraj izključeno, da bi sadjevec ne bil dober in stanovit, ako je kipel pod kipelno veho.

4. **Premala briga za hitro in popolno kipenje.** Ako sadni mošt počasi kipi in se kipenje celo pretrga, je nemogoče, da bi se naredila dobra pijača. Za pravilno kipenje je treba, da je prostor, kjer stoji sod, primerno topel. Imeti mora najmanj 15 gradov Celzija. To je najnižja toplota, ko se kipenje sploh še more vršiti. Najugodnejša je pa okoli 20 gradov. Kipenje se tudi zelo pospeši in izdelek izboljša, ako uporabljamo za pokipavanje samo čiste vinske drože. Žal, da smo še jako daleč od splošne uporabe tega pripomočka.

5. **Velika in bistvena napaka pri napravi** sadjevca je končno tudi ta, da ga o p r a v e m č a s u n e p r e t o č i m o. Ko sadjevec popolnoma izkupi in se očisti, ga je treba pretočiti — to se pravi, ločiti je treba čisto pijačo od droži, ki so se vsedle na tla. Za pretakanje izberemo vedno mrzel dan, ko piha burja. Ob toplim južnem vremenu ne pretakajmo!

Postava o živinskem fondu. Vlada je vložila predlog, ki nalaga pri uvozu živine poseben davek, kateri se bo živinskim trgovcem sproti določeval in pobiral obenem z dovoljenjem uvoza. S postavo o živinskem prometu se je uvóz živine in mesa omejil na nekatere kraje. Pošiljanje domače živine na Dunaj se je močno dvignilo in krije 70% celotne potrebe. Ker pa je živinska cena v sosednjih državah zopet močno padla, je nosil uvoz živine iz inozemstva zopet prav lepe dohodke. Z novo postavo upa vlada služiti živinorejcem. Vsa avstrijska trgovinska politika države je umerjena na to, da uredi uvoz iz inozemstva s takozvanimi kompenzacijami, to je, da pripusti uvoz le iz držav, ki kupujejo v zameno avstrijsko blago. Ta način trgovinske politike se je doslej izvajal le v prilogi industriji.

Celovski trg preteklega tedna: Pšenica 33—35, rž 24—26, ječmen 20—22, oves 17—18, ajda 23—25, kuzuza 17—24, sladko seno 12—14, kisle 7, slama 8, grah 80—1.20, isto leča, fižol 40—60, krompir 18, zelje 30—50, goveja mast 5.00—6.00, sirovo maslo 4.00—5.20, smetana 2.40—4.00, mleko 40, jajca 12—14, kokoši 3.00—4.00, race 3.00—5.00, 30, centimetrski trda drva 6.00, mehka 4.00—4.50.

RAZNE VESTI

Kdo nosi lase Evropejk? Odkar se je v Evropi udomačil „Bubikopf“, se je razvila prava trgovina z odrezanimi kitami. Črnke z otoka Trinidad se rade ponašajo z dolgimi lasmi in zato kupujejo odrezane kite belih žena. Prej so jih kupovale iz Kitajske, sedaj pa jim lasulje nudijo evropski trgovci po boljši ceni in v večjih količinah. Trgovce skrbi le, da jim ta ceni vir dohodkov zopet usahne, čim se Evropejke odvrnejo od „bubikopfa“.

Prekanjeni cigan: Kmetica vpraša cigana, ki jo prosi milodara: Kaj bi raje, mleka ali kruha? Cigan: Nadrobljeno! — (Prisp. Š. D. iz D. L.)